

УДК 799.31

Ванюк О.І.¹, Васильченко Я.О.²

¹ канд. фіз. вих. доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. КНТ-111 НУ «Запорізька політехніка»

МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТАКТИЧНИХ ДІЙ У ФУТБОЛІ

В наш час футбол є однією з найбільш популярних спортивних ігор України та всього світу. Високий рівень розвитку футболу потребує вирішення проблем, таких як: організації навчально-тренувального процесу, використання найбільш досконалих форм, методів та засобів тренування.

За цією грою спостерігають мільйони вболівальників. Не стоять на місці і нові технології які вимагають від футболу вдосконалюватись, а від самих спортсменів покращувати свою індивідуальну майстерність та техніку володіння м'ячем під час матчів. Сучасний рівень розвитку футболу вимагає диференційованого та системного підходу до питання вдосконалення тактики й техніки гри футболістів збірних різного віку.

Велика кількість закладів вищої освіти по Україні мають власні збірні команди з цього виду спорту, які приймають активну участь в чемпіонатах та турнірах різного рівня. Сучасні дослідження в галузі футболу привертають увагу вчених до проблем, пов'язаних з пошуком ефективних і методично обґрунтованих підходів до розв'язання питань з удосконалення різних видів підготовки спортсменів, зокрема тактичної. Так як у змаганнях високого рівня перемагає команда в арсеналі якої є значна кількість різних тактичних комбінацій та взаємодій.

Питанням удосконалення тактики гри у футбол вивчалося багатьма науковцями. К. Л. Полуренко у своїх дослідженнях пропонує використовувати розроблену ним модельно-цільову програму техніко-тактичної підготовки студентських команд з футболу [3].

Г. С. Лалаков, В. В. Козін та В. А. Блінов вважають, що для удосконалення тактики гри потрібно використовувати посилення організації гри в середині поля [2, с. 21–24]. М. А. Рум'янцев та М. М. Царьов пропонують застосовувати інформаційні технології при навчанні тактики гри в футбол, а саме графічну мову опису ігрових епізодів. Вони вважають, що використання графічної мови опису ігрових епізодів дозволяє конкретизувати безліч варіантів ігрових

епізодів і раціональніше організовувати тренування по формуванню базової схеми дій як окремого гравця, так і декількох.

Б. Г. Чирва провів аналітичний аналіз ігрової діяльності найсильніших футболістів світу для виявлення закономірностей гри в футбол. Він пропонує використовувати закономірності гри в футбол, як основу для вибору тактики гри і побудови техніко-тактичної підготовки кваліфікованих футболістів [1].

Е. А. Стрикаленко проаналізував існуючі тактичні стилі ведення гри у футбол в провідних чемпіонатах Європи гравцями високого класу. Визначив пріоритетні напрямки тактичної побудови гри в різних клубах та виявив фактори, що впливають на вибір тактики на кожну окрему гру. Він вважає, що в сучасному футболі вирішальну роль у підсумковому результаті матчу відіграє вдало підібрана тактична побудова та система розташування гравців на футбольному полі [2].

Тенденції розвитку сучасного футболу свідчать про те, що тактична підготовка гравців стала провідною поміж інших видів підготовки спортсменів, оскільки визначає їх цільову спрямованість і зміст роботи, конкретизує функціональні обов'язки футболістів у команді в різних ігрових ситуаціях, сприяє слушності вибору системи гри, визначає параметри моделей команд.

Тактика є основним змістом всієї ігрової діяльності під час зустрічі. Вдало вибрана тактика боротьби проти конкретного суперника сприятиме досягненню успіху, а невдало підібрана тактика або не реалізована в ході матчу за звичай приводить до поразки. Вміння правильно вирішувати задачі нейтралізації суперників і успішне використання власних можливостей в атаках характеризується тактичною зрілістю як команди в цілому, так і її окремих гравців. Команда може досягти успіху тільки при добре організованих і обов'язково активних діях всіх футболістів в нападі та в захисті.

Тактичні дії команд високого класу суттєво відрізняються в залежності від тактичної побудови гри команди суперника. Під час матчів, залежно від ситуації, що складається у ході гри, спортсмени часто застосовують неефективні ігрові прийоми, що заважає отримати перевагу над противником. Гравці прагнуть доцільно застосовувати ігрові прийоми спільно зі своїми партнерами, домагатися переваги над противником.

Е. А. Стрикаленко у своїх дослідженнях виділив низку факторів які необхідно враховувати при виборі ефективної тактики на гру, головними серед яких є: можливості власної команди (антропометричні показники гравців, збалансованість команди, універсалізація гравців, рівень фізичної та технічної підготовленості, тощо), можливості команди суперника (особливості антропометрії суперників, стиль гри який проповідує команда

суперник, рівень технічної та фізичної підготовленості, тощо) та від того де відбувається матч (на своєму або на чужому полі) [2].

Одним из напрямків удосконалення тактичної підготовки в футболі є побудова моделей змагальної діяльності, цим питанням займалось багато науковців.

В своїх дослідженнях В. Костюкевич виявив, що в процесі змагань командами використовуються різні тактичні моделі, які будуються на активному, пасивному, комбінованому методах і системах гри, а також на різних співвідношеннях розстановки гравців (144–2; 1–4–5–1; 1–34–3; 1–3–5–2). Ним проаналізована змагальна діяльність найсильніших європейських команд та визначено чотири тактичні моделі гри футбольних команд високої кваліфікації: «А», «В», «С» і «О».

Тактичні моделі «А» і «С» характеризуються активним методом ведення гри з використанням «плеймейкінг-тактики». При цьому тактична модель «А» передбачає більш активні атакуючі дії команди, ніж модель «С», що передбачає тривалий контроль м'яча. Для тактичної моделі «В» характерно переважне застосування середнього пресингу з оптимальним поєднанням позиційних і швидких атак. Змагальна діяльність команди на основі тактичної моделі «О» обумовлена насамперед відбором м'яча в першій зоні поля і проведенням атакуючих дій з використанням швидких атак, а також позиційних атак першого і другого темпу.

На його думку основними компонентами тактичних моделей змагальної діяльності футбольних команд високої кваліфікації є:

- співвідношення позиційних і швидких атак;
- співвідношення високого, середнього та низького пресингу;
- співвідношення утримуючих, розвиваючих і загострюючих передач;
- виконання техніко-тактичних дій в різних режимах координаційної складності;
- специфічні коефіцієнти інтегральної оцінки техніко-тактичної діяльності [1].

Аналіз футбольних матчів після гри, а не в реальному часі, застосування систем на основі аналізу відеозаписів виглядає більш зручним. Наприклад, змодельовавши футбольний матч в системі Stadionus, можна отримати:

- повні звіти по грі кожного окремого гравця і обох команд;
- графіки швидкостей, прискорень, володінь м'яча, передач, пасів, прийомів для кожного окремого гравця і будь-який з команд;
- динамічні графіки і таблиці по обраному вами часового інтервалу будь-яких фізичних і тактичних показників обраних гравців;

– динамічні показники різних ліній і зон поля, траєкторій гравців, середні значення, мінімуми і максимуми всіх можливих даних по кожному гравцеві і гри в цілому;

– таблиці порушень, передач, показники дальності пасів і їх точності;

– роздруковується звіт в форматі POE і багато іншого [3].

Висновки. Проаналізувавши літературні джерела та данні Internet ми виявили, що тактична підготовка гравців стала провідною поміж інших видів підготовки спортсменів, оскільки визначає їх цільову спрямованість і зміст роботи, конкретизує функціональні обов'язки футболістів у команді в різних ігрових ситуаціях, сприяє слушності вибору системи гри. Одним із напрямків удосконалення тактичної підготовки в футболі є побудова моделей змагальної діяльності, але з урахуванням факторів гри. На думку науковців основними факторами які необхідно враховувати при виборі ефективної тактики на гру, є: можливості власної команди, можливості команди суперника та місце де відбувається матч. У сучасному футболі побудова тактичних моделей змагальної діяльності виконуються з допомогою аналізу відеозаписів спортсменів високої кваліфікації, а також даних комп'ютерно-імітаційного 3d-модельовання тактичних дій як одного футболіста, так і всієї команди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костюкевич В. Тактические модели соревновательной деятельности в футболе / В. Костюкевич. //Наука в олимпийском спорте. – 2017. – №3. – С. 40–50.

2. Лалаков Г. С. Современные тенденции в совершенствовании техники и тактики футбола. / Г. С. Лалаков, В. В Козин, В. А. Блинов.// Физическая культура и спорт в жизни студенческой молодежи. – 2015. – С. 21–24.

3. Матвиенко А. И. Компьютерное имитационное 3d-моделирование тактической подготовки в футболе. / А. И. Матвиенко// Вестник полоцкого государственного университета. Серия Е: педагогические науки. – 2012. – №7 – С. 2005–2013.